

EAPC blog

La llibertat religiosa és un dret. Ens ho creiem? – Enric Vendrell

🕒 7 de març de 2017

Sovint oblidem quin és el sentit de la paraula “dret”. La utilitzem i la sentim tantes vegades i en contextos tan diferents que acabem per desnaturalitzar-la, per no donar-li la importància que es mereix.

Reconèixer drets implica posar-nos d'acord en allò que és essencial per a la vida de les persones. Implica assumir quines són les necessitats bàsiques dels individus, allò que requereixen per tal de poder desenvolupar la seva existència plenament. Reconèixer drets és finalment fer un pacte; mirar més enllà de nosaltres mateixos per adonar-nos que la resta dels nostres conciutadans també tenen necessitats. Algunes d'aquestes necessitats, probablement la majoria, les compartirem; d'altres

potser no.

Pel que fa a la llibertat religiosa, es tracta d'un dret reconegut àmpliament per tot el nostre ordenament jurídic i per múltiples pactes internacionals. Tots els grans acords de convivència que ha gestat la humanitat al llarg de les darreres dècades tenen un dels seus puntals en el reconeixement del dret fonamental de tots els humans a expressar la seva pròpia religió. I això no ha estat ni un caprici ni tan sols una concessió a allò que avui en dia s'anomena despectivament “el bonisme”. El reconeixement al dret a la llibertat religiosa és un requisit essencial perquè qualsevol societat pugui

desenvolupar-se d'una manera pacífica i cohesionada. I malgrat tot, el cert és que aquest és un dret massa sovint desconegut, oblidat o simplement menystingut.

Segurament podríem trobar algunes explicacions a aquest fenomen. D'entrada, algunes persones que no són religioses o que no tenen gaires inquietuds espirituals poden tenir algunes dificultats per entendre la importància cabdal que pot tenir la fe per a alguns dels seus conciutadans. Des de posicionaments pretesament racionalistes hom pot veure la religió simplement com un reducte del passat. Com un recurs d'aquells que no tenien accés al coneixement científic i buscaven en les creences religioses una eina per entendre allò que no els era comprensible i per trobar esperança allà on no n'hi havia. Molts dels qui es miren la religió des d'aquest punt de vista poden creure que és "una espècie en perill d'extinció". Un fenomen social que té els dies comptats i que desapareixerà "de manera natural".

Res més lluny de la realitat, però. Ja fa dècades que aquestes teories s'han mostrat totalment equivocades. El desenvolupament científic i tecnològic no ha portat, en cap cas, que el nostre món sigui menys religiós. De fet, en paraules del sociòleg Peter Berger, podríem afirmar que el món continua sent tan rabiosament religiós com sempre i no hi ha cap indicatiu que ens faci pensar que la situació variarà en el futur; ans al contrari.

No és per casualitat, però, que aquesta percepció està especialment estesa a Catalunya. El nostre és un país que ha patit un procés de secularització molt intens i rapidíssim. Probablement som una de les societats més secularitzades del món. L'existència de percentatges molt importants dels nostres conciutadans que viuen el fet religiós com un fenomen completament extern –i a més, cada vegada més, com un fenomen totalment desconegut!– ajuda sens dubte a explicar l'existència d'una relativa manca de consciència sobre els drets de llibertat religiosa.

Una altra explicació a aquesta manca de consciència sobre els drets de llibertat religiosa, la trobem en com s'ha configurat el panorama religiós de Catalunya al llarg dels darrers segles. I és que el nostre país no ha experimentat el pluralisme religiós fins ben recentment. L'Església catòlica ha estat fins fa pocs anys pràcticament l'única opció religiosa, de manera que, a diferència d'altres països, la nostra societat no estava acostumada a la presència d'altres col·lectius religiosos amb necessitats i demandes pròpies.

Amb d'altres paraules, una gran majoria de la nostra ciutadania només ha conegut l'Església catòlica com a opció religiosa, de manera que l'aparició d'altres confessions és viscuda sovint amb sorpresa i les legítimes peticions que aquestes formulen són percebudes, a vegades, com un qüestionament de l'ordre social.

Òbviament, en aquesta anàlisi s'hi podrien introduir múltiples matisos i caldria dur-la a terme amb més aprofundiment, però crec que aquests són alguns dels factors que ens poden ajudar a entendre perquè encara hi ha molts catalans que no posen al mateix nivell el dret a la llibertat religiosa que d'altres drets fonamentals. I encara més, crec que ens pot ajudar a entendre perquè hi ha una part de la ciutadania que mostra un cert rebuig cap a aquesta diversitat religiosa; rebuig que de vegades es produeix fins i tot entre els que defensen la llibertat religiosa.

És en aquest moment que cal recordar la concepció dels drets fonamentals com una eina de què ens hem dotat per defensar la convivència. Cal que tinguem ben present que tots els ciutadans tenim el dret d'expressar les nostres creences religioses (o la nostra manca de creences) perquè aquestes constitueixen una part intrínseca de la nostra identitat. Perquè hem acordat que l'equilibri de la nostra societat es basa en la possibilitat de manifestar-nos diversos. Perquè només si aquesta diversitat pot emergir, podrem incorporar tota la ciutadania a un únic projecte col·lectiu de societat i de país.

Les administracions hem de ser les primeres a defensar el dret fonamental a la llibertat religiosa davant d'aquells que el posen en dubte. Un dret que, evidentment, no és absolut. El dret a la llibertat religiosa s'ha de fer compatible amb tots els altres drets i s'ha d'exercir dins del marc legal vigent. Però això no implica, en cap cas, que l'activitat religiosa hagi d'enfrontar-se a més dificultats que qualsevol altra de les activitats públiques que es duen a terme al nostre país.

I deixeu-me que afegixi una obvietat, però que penso que és necessari recordar: defensar el dret a la llibertat religiosa no vol dir promoure cap mena de creença des de les institucions. El nostre paper ha de ser el de vetllar perquè aquells ciutadans que professin una determinada confessió puguin expressar-ho públicament sense més limitacions que les estrictament necessàries. No pas convertir-nos en corretges de transmissió de cap opció religiosa.

El Govern de la Generalitat assumeix com a propi aquest compromís de defensa del dret a la llibertat religiosa. De fet, la mateixa existència de la Direcció General d'Afers Religiosos –recordem-ho, l'única que existeix a tot l'Estat– demostra la importància que des de fa anys el Govern ha donat a l'àmbit religiós i la seva voluntat de seguir avançant per tal de normalitzar plenament la diversitat religiosa al nostre país.

I és que la nostra és una societat que ha canviat ràpidament i que possiblement ho continuarà fent en els propers anys. Que ningú s'enganyi. Les societats del futur seran societats plurals des del punt de vista cultural i també religiós. Les nostres seran societats més complexes i potser més difícils de gestionar. Per això, hem de treballar –i cal fer-ho ràpidament– per assumir aquesta diversitat. Hem de treballar perquè el conjunt de la societat percebi aquesta diversitat com un patrimoni col·lectiu. Un patrimoni que hem de defensar i fer valer.

Perquè, tal com us deia a l'inici d'aquest article, el respecte als drets fonamentals no és tan sols una possibilitat, és la garantia d'una societat en pau i cohesionada. El respecte als drets fonamentals és la clau de volta a partir de la qual es pot construir un futur millor; és allò que permet que els individus puguin cooperar entre ells, independentment de quines siguin les seves característiques. El respecte als drets humans, i molt particularment el respecte al dret a la llibertat religiosa, no és, en cap cas, una opció, és l'únic camí pel qual podem avançar com a societat. Farem bé de tenir-ho present.

Enric Vendrell Aubach

Director general d'Afers Religiosos